



Pismo Lokalne Rady Dzielnicy VII

Kurier Zwierzyniecki

Bielany – Chełm – Olszanica – Półwie Zwierzynieckie – Przegorzały – Wola Justowska – Zwierzyniec – Zakamycze

nr 4 (177)

www.dzielnica7.krakow.pl

kwiecień 2010

egzemplarz bezpłatny

Drodzy Czytelnicy!

W tych dniach, w kwietniu 2010 roku, obchodzimy szczególną rocznicę – stulecie przyłączenia Zwierzynca i Półwsia Zwierzynieckiego do Krakowa. Dlatego ten numer Kuriera też jest szczególny. W całości poświęcamy go historii miejsca, w którym przyszło nam żyć i okolicznościom tego doniosłego wydarzenia.

RADA GMINNA PÓŁWSIA ZWIERZYŃIECKIEGO (DZ. XII) 1910–1912.



HERMAN IMMERGLUCK. JÓZEF GALAS. LEON SCHEURICH¹⁾ p. gminny. LEON STARSKI. JÓZEF ZAMORSKI. FILIP SPITZEL.
JAN WOJTYGA. WALENTY DUDEK. CZESŁAW BARTEL. JÓZEF BROMOWICZ. ALEKSANDER ŻURAWSKI. Dr. BOLESŁAW KOMOROWSKI²⁾
b. poseł do Rady Państwa. Zast. nac. Gm. Naczelnik Gminy. I asesor. II asesor.

¹⁾ Nie był członkiem Rady. ²⁾ Brakuje: Wincentego Markiewicza.

Ostatni skład gminnej rady Półwsia przed przyłączeniem do Krakowa

Rebiec Rościszki od strony Zwierzynca

Kraków — Krakau

Norbelaner Rloster u. Rościszko-Hügel



Tak w roku 1897 wyglądały Półwie i Zwierzyniec. W środku kadru widać charakterystyczny pokryty łamanym, tzw. polskim dachem budynek z pierwszej połowy XIX w. To dawna karczma, stojąca u zbiegu ulic Kościuszki i Flisackiej. W tle skromna, na ogół parterowa zabudowa. Jest to jedna z tych fotografii, które wywołują nieodpartą tęsknotę za czymś, co dawno odeszło i już nigdy nie powróci...

ZWIERZYNIEC I PÓŁWSIE – OD STU LAT W GRANICACH MIASTA

U progu XX wieku oczywiste stało się, że przyłączenie sąsiednich gmin jest tylko kwestią czasu. Już w roku 1889 Rada Miasta powzięła uchwałę, w której wzywała magistrat do zastanowienia się, czy gmin sąsiednich nie należałoby przyłączyć do Krakowa. Sprawy nabrały jednak właściwego biegu dopiero z chwilą, kiedy Austriacy zdecydowali się na przesunięcie zachodniej linii fortecznej do kopca Kościuszki i dzisiejszej ul. Piastowskiej. Prace nad rozszerzeniem granic miasta prowadzone były od początku pod kierunkiem ówczesnego wiceprezydenta miasta – a od roku 1904 już prezydenta – Juliusza Leo. Ówczesny Kraków, zajmujący obszar niespełna 6 km², zamieszkaany przez ponad 90 tys. mieszkańców, należał do najmniejszych i zarazem najgęściej zaludnionych miast nie tylko Galicji, ale i w całej monarchii. Nie było też wątpliwości co do tego, że dynamiczny rozwój okolicznych wsi odbywa się – i to od lat – kosztem miasta.

Pertraktacje w sprawie przyłączenia zapoczątkowane informacyjnie w roku 1901 przybrały realny kształt 17 lutego 1904 roku, kiedy to podpisane zostały wstępne warunki umowy pomiędzy gminami a miastem. Pewien wpływ na przyspieszenie rozmów wywarła zapewne wielka powódź w lipcu 1903 roku, kiedy to pod wodą znalazła się znaczna część Krakowa wraz z Półwsiem, Zwierzyniec i Błoniami. Po takim kataklizmie nikt już nie miał wątpliwości, że sprawa regulacji

Wisły i budowy wałów ochronnych jest potrzebą chwili, a gminy same nie uniosą tego ciężaru.

Rokowania nie były łatwe, bowiem niektóre z gmin – m.in. Półwsie Zwierzynieckie i Krowodrza – odmówiły wszelkich rozmów, stwierdzając, że w połączeniu się z Krakowem nie widzą żadnych korzyści (sic!). Niejako na przeciwnym biegunie znalazły się Dębники, które jako pierwsze (obok Zakrzówka) zdecydowały się podjąć rozmowy z miastem. Co do korzyści, to były one oczywiste i niewspółmierne do utraty partykularnej, gminnej suwerenności. Najważniejsze było na pewno zaprowadzenie wodociągów i elektryczności – dostępne dla podmiejskich społeczności po akcesji – już w obligatoryjnym trybie.

Warto podkreślić, że zarówno Zwierzyniec, jak i Półwsie nie pukały do bram miasta z pozycji ubożego krewnego. Gminy te wypracowywały niezłe dochody, których znaczną część pochłaniały inwestycje. Zwierzyniec miał np. wzniesioną w roku 1897, pięcioklasową, koedukacyjną szkołę powszechną (przy ul. Królowej Jadwigi 78), a także posiadał grunty o najwyższej wartości wśród sąsiednich gmin. Półwsie z kolei obok szkoły, poszczycić mogło się własną rzeźnią wyposażoną w lodownię i kilkanaście zakładami przemysłowymi.

Po żmudnych negocjacjach prowadzonych z przedstawicielami trzynastu wsi i gmin podmiejskich otaczających Kraków, Rada Miejska 19 września 1907 roku podjęła uchwałę o rozszerzeniu granic miasta. Idea ta urzeczywistniona została w praktyce po podpisaniu przez cesarza Franciszka Józefa uchwały – tym razem już – Sejmu Krajowego z mocą od 1 kwietnia 1910 roku. Oto w kolejności nowe dzielnice Krakowa:

- IX Ludwinów (formalna akcesja nastąpiła w roku 1911)
- X Zakrzówek
- XI Dębники
- XII Półwsie Zwierzynieckie
- XIII Zwierzyniec
- XIV Czarna Wieś
- XV Nowa Wieś
- XVI Łobzów
- XVII Krowodrza
- XVIII Warszawskie (część Prądnika Białego i Czerwonego oraz Olszy)
- XIX Grzegórzki
- XX Dąbie (z Beszczem i Głębinowem) (formalnie od 1911 r.)
- XXI Płaszów (formalnie od 1912 r.)

Do chwili rozszerzenia granic, powierzchnia Krakowa (bez Błoń) liczyła zaledwie 5,77 km². Kiedy 1 lipca 1915 roku przyłączono jako XXII dzielnicę – odrębne



Orędownik i patron Wielkiego Krakowa prezydent Juliusz Leo (1861-1918)



dotąd miasto Podgórze – powierzchnia Krakowa wzrosła do 46,9 km². Dla porównania, obszar Warszawy liczył wówczas zaledwie 32,7 km². Dla ścisłości powiedzmy, że niespełna rok później powierzchnię Warszawy powiększono ponad trzykrotnie. Wiadomo, stolica nie mogła pozostawać w tyle...

Tak oto, po zmuśnionych przygotowaniach i pertraktacjach nadeszła wreszcie długo oczekiwana chwila. 16 kwietnia 1910 roku, w magistracie odbyła się ceremonia podpisania uroczystego aktu włączenia sąsiednich gmin, a idea Wielkiego Krakowa stała się faktem.

Według spisu ludności przeprowadzonego w roku 1910 Zwierzyniec liczył ponad 4 tysiące, a Półwsie niemal 5 tysięcy mieszkańców. Przy dużej dysproporcji obszarów obu wsi, świadczyło to o dużym przeludnieniu położonego bliżej Krakowa Półwsia.

Tuż po przyłączeniu do miasta, w tym samym 1910 roku, do poszerzonego i obwałowanego koryta dawnej Młynówki, skierowano główny nurt Rudawy, uchodzącej dotąd obok wawelskiego wzgórza. Niebawem na wzgórzu salwatorskim ukończono budowę Osiedla Urzędniczego, efektownie rozplanowanego, wzorcowego miasta-ogrodu (1909-1913). Ważną inwestycją był również tzw. Dworzec Wodociągowy, wzniesiony przy dzisiejszej ul. Senatorskiej w roku 1913 (obecnie dyrekcja i biura MPWiK). W roku 1912 na zaanektowanej przez miasto południowej części Błoni wzniesiono stadion klubu „Cracovia”, a wkrótce wytyczono w sąsiedztwie reprezentacyjną al. Focha z zabudową ukształtowaną w latach 30. ubiegłego wieku. W miejscu zasy-

panych w 1908 roku stawów, powstał niebawem Plac Na Stawach, pełniący dziś rolę nieformalnego centrum dzielnicy.

W roku 1912 przy ówczesnej ul. Słonecznej (dziś Prusa), ukończono budowę Szkoły Podstawowej nr 31. Wcześniej (1897 r.) oddano do użytku szkołę na Zwierzyńcu, przy ul. Królowej Jadwigi 78.

Wśród inwestycji dokonanych tu po ostatniej wojnie wymienić warto: utrzymany w duchu przyjaznego socrealizmu biurowiec Miastoprojektu, przy ul. Kraszewskiego 36 (proj. Józef Gołąb, 1951-1955), zaskakujący lekkością bryły i istic europejskimi rozwiązaniami biurowiec Biprocemwap, przy ul. Morawskiego (proj. Wojciech Buliński, 1959-1963) oraz imponujące niegdyś nowatorską architekturą: hotel „Cracovia” (1965 r.) i kino „Kijów” (1967 r.), autorstwa Witolda Cęckiewicza.

Od roku 1991, Zwierzyniec i Półwsie, wchodzi w skład Dzielnicy VII Zwierzyniec.

Krzysztof Jakubowski

*Wszystkie zamieszczone w numerze
widokówki oraz materiały archiwalne
pochodzą ze zbiorów
Krzysztofa Jakubowskiego.*

OSIEDLE URZĘDNICZE NA SALWATORZE

Mija właśnie sto lat, odkąd pierwsi lokatorzy wprowadzili się do urokliwych willi na salwatorskim wzgórzu. To tu, po raz pierwszy na ziemiach polskich zrealizowana została prekursorska idea osiedla-ogrodu.



Osiedle Salwator „z lotu ptaka” – fot. Marcin Gorgolewski

To jedyne w swoim rodzaju osiedle-ogród rozplanowano zgodnie z ideą wybitnego angielskiego urbanisty z drugiej połowy XIX stulecia – Ebenezera Howarda – w latach 1909-1913, wzdłuż wytyczonych w tym celu ulic Władysława Anczyca i Gontyny. Ich nietypowy półkolisty kształt narzuciła konfiguracja usytuowanych tu, a przeznaczonych do rozbiórki szaniec – fragmentu austriackich fortyfikacji. Miasto przekazało ten teren nieodpłatnie, a świetnie wtopione w krajobraz osiedle realizowano pod szyldem Towarzystwa Budowy Tanich Domów dla Urzędników. Autorem projektów większości budynków, o architekturze nawiązującej do malowniczego historyzmu był krakowski architekt i przedsiębiorca budowlany Roman Bandurski (1874-1949).

Nieco zapomniany i chyba niedoceniany Bandurski – uczeń innego romantycznego wizjonera Teodora Talowskiego (1857-1910) – był mistrzem w swoim fachu i potrafił komponować najrozmaitsze stylistyczne rozwiązania fasad od historyzmu, poprzez secesję, aż po modernizm. Projektowane przez niego budowle już w chwili powstania znakomicie udawały malownicze, pełne nie odkrytych tajemnic, starożytne domostwa.

Podkreślić trzeba, że zarówno właściciele, jak i mieszkańcy stojących tu domów należeli (i należą do dziś!) do grona wybitnych przedstawicieli świata nauki, sztuki

i kultury, znanych daleko poza granicami nie tylko Zwierzyńca, ale i samego Krakowa. Taka już była, jest i zapewne pozostanie struktura społeczna osiedla.

Z konieczności wymienimy tu tylko kilka nazwisk jego najbardziej znanych mieszkańców. I tak w willi przy ul. Anczyca 5 mieszkał patofizjolog, prof. Hugon Kowarzyk (1906-1985), przy ul. Bł. Bronisławy 18 prof. historii Uniwersytetu Jagiellońskiego i zarazem kontrowersyjny, prawicowy publicysta Feliks Koneczny (1862-1949), przy ul. Gontyny 12 prof. UJ, językoznawca Kazimierz Nitsch (1874-1958), a przy ul. Gontyny 6 prawnik-karnista, prezes Sądu Apelacyjnego prof. Władysław Wolter (1897-1986). W jednym z najbardziej malowniczych domów Salwatora, przy ul. Gontyny 10, zamieszkał w latach trzydziestych wybitny dramaturg Karol Hubert Rostworowski (1877-1938). Jego synami byli literat i poeta Jan Rostworowski (1919-1975), prof. historii nowożytnej, wieloletni redaktor Polskiego Słownika Biograficznego Emanuel Rostworowski (1923-89) oraz historyk sztuki Marek Rostworowski (1921-1996) – kustosz Muzeum Czartoryskich, a w czasach nam bliższych również minister Kultury i Sztuki, w rządzie Jana Krzysztofa Bieleckiego.

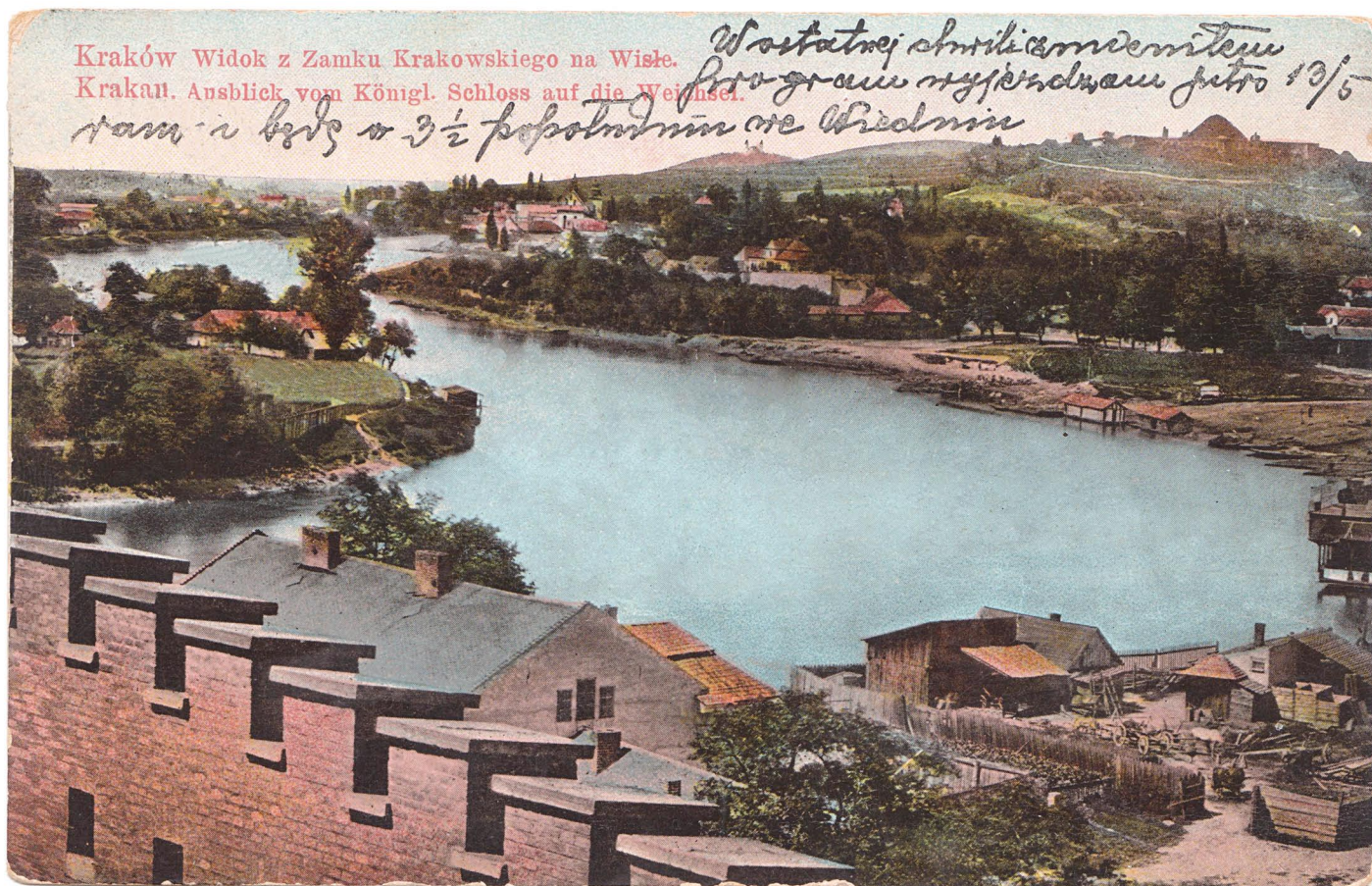


Willa Czesława Śmiechowskiego, proj. Ludwik Wojtyczko 1936-1937

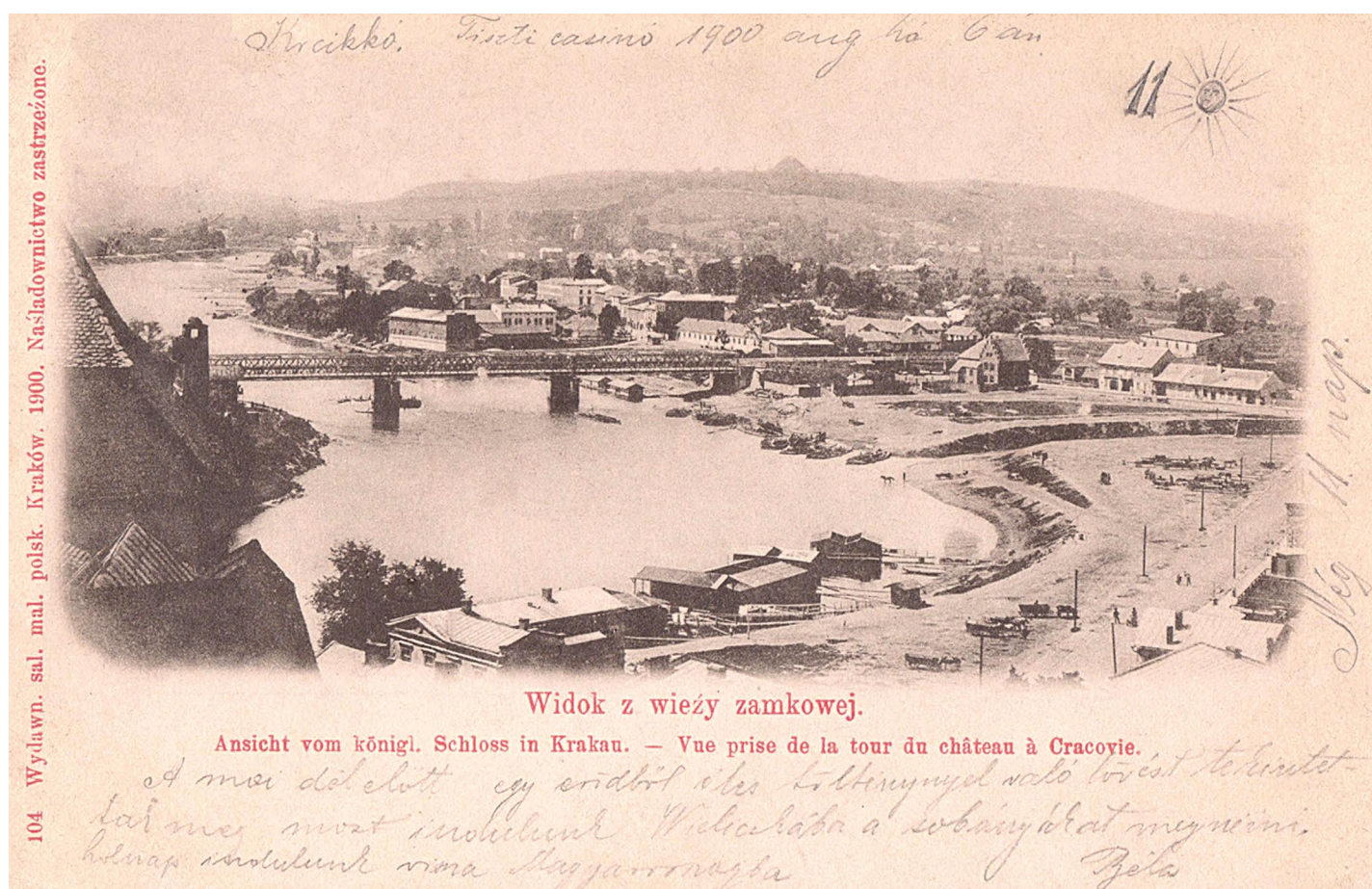
Pierwotną kompozycję urbanistyczną osiedla na wzgórzu Salwator zamknęła programowo funkcjonalistyczna willa właściciela fabryki mydła Czesława Śmiechowskiego, przy ul. bł. Bronisławy 23a, według świetnego projektu Ludwika Wojtyczki (1936-1937). Jest to jeden z najlepszych przykładów tego typu architektury w Krakowie.

Krzysztof Jakubowski

Kurier Zwierzyniecki



Widok na nieistniejący już w tej postaci tzw. cypel dębnicki oraz Półwie i Zwierzyniec – jeszcze bez mostu Dębnickiego. Fotografia Ignacego Kriegera (ok. 1880 r.), wykorzystana na kolorowanej widokówce z roku 1909.



Widok na Nowy Świat i Półwie w roku 1900. Obok mostu XIX-wieczna zabudowa ul. Zwierzynieckiej z wyniosłym budynkiem rogatki zwierzynieckiej i stojącym naprzeciw, klasycystycznym dworkiem „Pod Pawiem” – wyburzana sukcesywnie w latach 1931-1937.

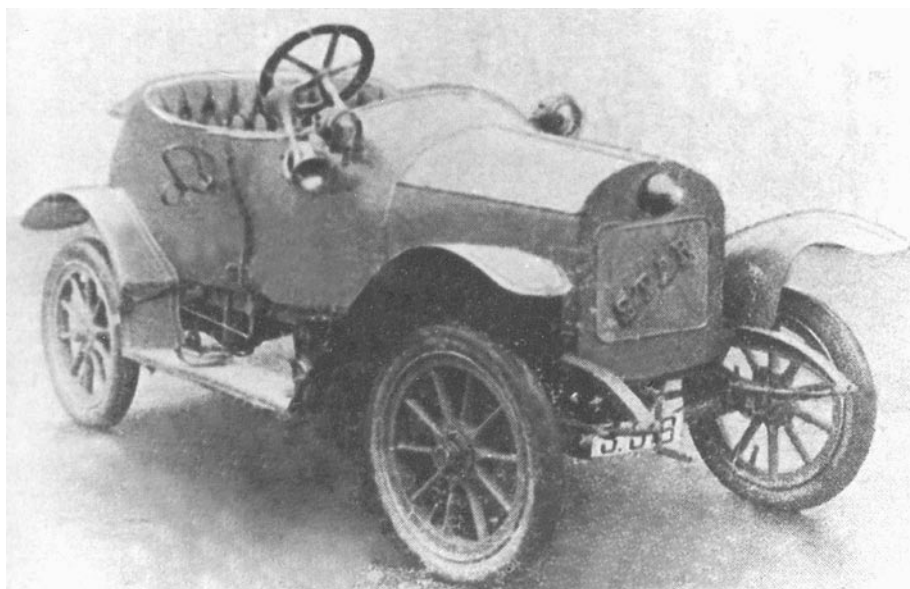
DOKTOR KOMOROWSKI – DOBRY DUCH ZWIERZYŃCA

Bolesław Komorowski (1868-1936) był cenionym lekarzem i wielkim społecznikiem. Choć urodził się i spędził młodość na Dębnikach, całe swe późniejsze życie poświęcił Zwierzyńcowi i jego – przede wszystkim najuboższemu – mieszkańcom. Od 1892 roku był lekarzem urzędowym gminy Półwie Zwierzynieckie, a po jej włączeniu do Krakowa, aż do ostatnich chwil życia był lekarzem miejskim na Zwierzyńcu. Około roku 1910 założył tu ambulatorium, w którym leczył najuboższych, a ponadto przyjmował ich bezpłatnie w ramach prywatnej praktyki. W okresie międzywojennym stał się najpopularniejszym lekarzem w Krakowie. Był inicjatorem akcji dążącej do zapewnienia stałej opieki dzieciom opuszczonym i kalekim, twórcą i wiceprezesa towarzystwa Ochronka dla Małych Dzieci. Wielce zasłużył się jako stały lekarz stowarzyszenia Rodzina Sieroca, którego piękny ośrodek działał nieprzypadkowo na Zwierzyńcu, w willi przy ul. Emaus 30. Odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Polonia Restituta, pochowany został na Cmentarzu Rakowickim. Jego pogrzeb stał się wielką manifestacją, gromadząc około dwudziestu tysięcy krakowian. Niebawem, decyzją Rady Miasta, nowo otwarta, nienazwana dotąd przecznica pomiędzy ulicami Kościuszki i Senatorską otrzymała imię lekarza-dobroczyncy.

K.J.



STAR Z PÓŁWSIA – PIERWSZY POLSKI AUTOMOBIL



W miejscu wielkiego bloku wzniesionego w końcu lat siedemdziesiątych przy ul. Lelewela-Borelowskiego nr 11, jeszcze przed pierwszą wojną światową działała pierwsza na ziemiach polskich fabryka samochodów osobowych o nazwie „Star”. Autorem pomysłu i zarazem konstruktorem tego niewielkiego automobilu był pochodzący z Czech, inż. Bogumił Bechyne. Żałować wypada, że udało się zmontować tylko kilka prototypowych pojazdów (1912 r.), a próby zawiązania spółki akcyjnej i rozpoczęcia seryjnej produkcji zakończyły się fiaskiem.

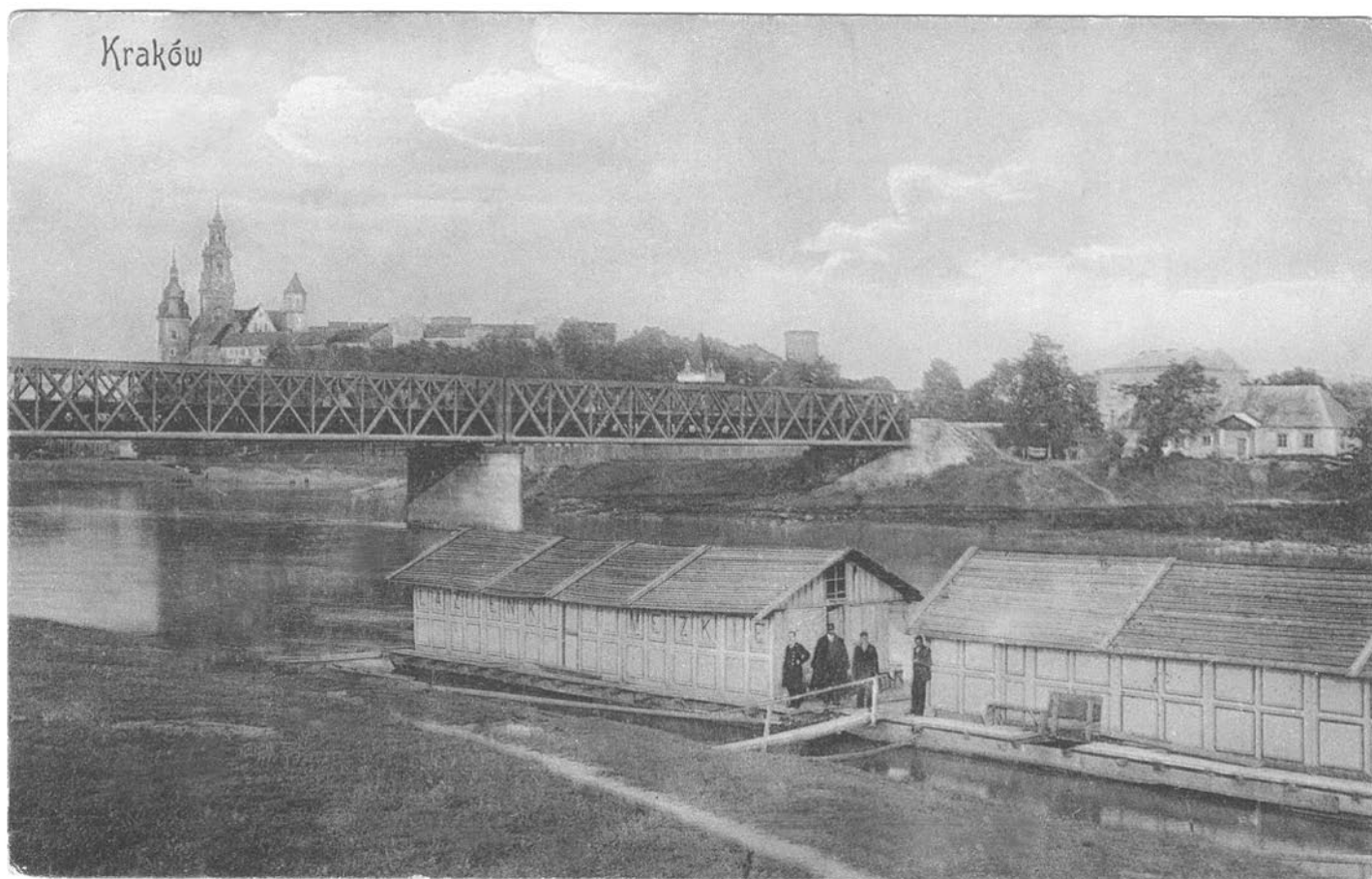
K.J.

Kurier Zwierzyniecki redagowany jest przez zespół w składzie: Krzysztof Jakubowski – red. naczelny, Grażyna Malik – red. techniczny, Bożena Ostachowska-Kos, Paweł Bułat, Szczęśny Filipiak, Tomasz Krawczyk, Piotr Tumidajski.

Adres redakcji: Biuro Rady Dzielnicy VII Zwierzyniec, ul. B. Prusa 18 (wejście od ul. Salwatorskiej),
tel. 012/421-56-66, 012/429-90-47, e-mail: rada@dzielnica7.krakow.pl, www.dzielnica7.krakow.pl

Czynne: w poniedziałek 15.00–17.00, od wtorku do piątku 11.00–13.00.

Skład i druk: Romapol, 30-363 Kraków, ul. Rydlówka 5. Nakład: 5000 egz. Redakcja zastrzega sobie prawo wyboru, redagowania oraz zmiany tytułów nadesłanych tekstów. Materiałów nie zamówionych redakcja nie zwraca.



Drewniane łazienki i żelazno-kratowy, wysadzony przez hitlerowców most Dębicki – na widokówce z roku 1907

1910–2010

Okrągła rocznica przyłączenia Zwierzynca i Półwsia do Krakowa otrzyma godną oprawę. Niemal przez cały rok będą realizowane kolejne punkty programu, zaplanowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec. Ich inauguracja nastąpi dokładnie 100 lat od uroczystego święta poszerzenia granic miasta. Oto szczegółowy program:

- 19 kwietnia 2010 r.

godz. 10.00 – uroczysta Msza św. pod przewodnictwem Ks. Infułata Jerzego Bryły – kościół Sióstr Norbertanek na Salwatorze, ul. Kościuszki 88;

godz. 11.00 – otwarcie wystawy plenerowej o przyłączeniu Zwierzynca – teren przy klasztorze Sióstr Norbertanek (termin wystawy 17 kwietnia – 1 maja);

posadzenie dębu – skwer przy ul. Kościuszki, przed klasztorem Sióstr Norbertanek;

godz. 12.00 – uroczysta sesja Rady Dzielnicy w Magistracie – Sala Obrad – wstęp za zaproszeniami

- 25 kwietnia 2010 r. – Nadzwyczajny Koncert z Cyklu Muzycznych Wieczorów na Salwatorze „Między sielskością wiejską a dostojeństwem miejskim” – Zespół Muzyki Dawnej Floripari – kościół Sióstr Norbertanek na Salwatorze, ul. Kościuszki 88, wstęp wolny

- 29 i 30 maja 2010 r. – zwiedzanie kościoła Najświętszego Salwatora i kaplicy św. Małgorzaty

- 6 czerwca 2010 r. – Dzień Otwarty Magistratu – prezentacja Dzielnicy

- 9 czerwca 2010 r. – otwarcie wystawy Pejzaż Zwierzyniecki w Zwierzynieckim Salonie Artystycznym (wystawa trwać będzie do 13 czerwca)

- 10 czerwca 2010 r. – dziedziniec Klasztoru Sióstr Norbertanek – haracz dla Lajkonika od Przewodniczącego Rady Dzielnicy

- 13 czerwca 2010 r. – święto Rady Dzielnicy VII na Kopcu Kościuszki, wręczenie statuetek „Lajkonika”

- 25 czerwca 2010 r. – otwarcie wystawy jubileuszowej zorganizowanej przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa w Zwierzynieckim Salonie Artystycznym (wystawa trwać będzie do końca listopada)

- 29 sierpnia 2010 r. – dożynki miejskie w Olszani-
cy, otwarcie boiska

- 11 września 2010 r. – mecz radnych i VIP-ów z dzielnicy na stadionie KS Zwierzyniecki

- 11 września 2010 r. – turniej piłkarski szkół

- 18 września 2010 r. – Bieg Śladami Panien Zwierzynieckich, konkurs wiedzy o Zwierzynku

- 21 października 2010 r. – obchody 100-lecia Szkoły Podstawowej nr 31

- 26 października 2010 r. – uroczysta sesja Rady Dzielnicy VII, wręczenie statuetek „Kopca J. Piłsudskiego”, rozstrzygnięcie konkursu wiedzy o Wielkim Krakowie i Zwierzynku organizowanego przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa.

Zapraszamy również na specjalną stronę poświęconą jubileuszowi: www.100latzwierzynca.pl

PRZEDMIEŚCIA KRAKOWA – CZĘŚĆ I

Ślady pobytu pierwszych grup ludzkich (człowiek neandertalski) na terenie Zwierzyńca odnosimy do okresu jednego ze zlodowaceń środkowopolskich (ponad 200 tys. lat temu) oraz interglacjatu emskiego i dotyczą paleolitycznych kultur mustierskiej oraz oryniackiej (prymitywne techniki wytwarzania narzędzi kamiennych), które odnaleziono na Sowińcu, w Przegorzałach i przy ul. Królowej Jadwigi... – tak można by rozpocząć długą i zawikłaną historię terenów dzisiejszego Zwierzyńca. Pomińmy jednak ten długi okres historyczny i przenieśmy się w czasy nam znacznie bliższe, mianowicie do początku XX wieku.

Podnoszone przez wielu historyków Krakowa precyzyjne odnoszenie się do nazewnictwa terenów Zwierzyńca i Półwsia Zwierzynieckiego wymaga pewnego komentarza. Otóż wiadomym jest formalne rozdzielanie dwóch gmin Zwierzyńca i Półwsia Zwierzynieckiego i ich niezależność funkcjonalno-prawna. Dwie autonomiczne jednostki gminne osobno procedowały chęć przyłączenia do Krakowa, podobnie jak dziewięć pozostałych gmin (należy zastrzec, że odrębność procedowania wynikała z czysto formalnych czynników, współpraca bowiem dwóch wspomnianych gmin miała miejsce podczas przygotowań do połączenia z Krakowem). Jednak przy tegorocznych obchodach, stosowany jest pewien, formalnie nieprecyzyjny, skrót myślowy – podobnie zresztą jak przed trzema laty emocje wzbudzała nazwa obchodów 750-lecia lokacji Krakowa. Podobnie

bowiem, jak oficjalna nazwa „750-lecia lokacji Miasta Krakowa na Prawie Magdeburskim”, tak też pełna i oficjalna nazwa tegorocznych obchodów przedstawia się następująco: „100-lecie przyłączenia Gmin Zwierzyniec i Półwsie Zwierzynieckie do Wielkiego Miasta Krakowa”. Nazwa poprawna historycznie, pełna, precyzyjna i niestety zbyt rozbudowana. Dlatego potocznie stosowane „100-lecie przyłączenia Zwierzyńca do Krakowa” znacznie łatwiej i szybciej zapada w pamięć, podobnie zresztą jak obecnie stosowana nazwa „Salwator” w zamian za „Zwierzyniec”.

Pozostaje jeszcze kwestia dokładnej delimitacji granic obecnego Zwierzyńca i Półwsia Zwierzynieckiego. Obecna „rzeka graniczna” – Rudawa – zmieniła swój bieg podczas jej regulacji w latach 1910-1911. Tak więc dzisiejsza umowna granica 100 lat temu była normowana innymi wyznacznikami. Stąd też precyzja w nazewnictwie – jakże ważna – czasami ustępuje tradycji i zwykłemu utylitaryzmowi.

Na początku XX w. władze Krakowa wystąpiły do okolicznych gmin z propozycją przyłączenia. Wśród nich były m. in. Zwierzyniec i Półwsie. Po kilku latach prowadzonych rozmów, starania zostały uwieńczone sukcesem, czego wynikiem było podjęcie uchwały Rady Miasta 19 września 1907 r. Wówczas prezydent Krakowa Juliusz Leo przesłał do Wydziału Krajowego uchwałę Rady Miejskiej z projektem ustawy o rozszerzeniu granic Krakowa w wyniku przyłączenia do Krakowa 11 sąsiednich gmin. Ustawa weszła w życie 1 kwietnia 1910 r. Zwierzyniec otrzymał nr XIII, a Półwsie Zwierzynieckie nr XII. Teraz były to już dzielnice katastralne, jednak Krowodrza i Zwierzyniec zastrzegły utrzymanie swej nazwy „po wsze czasy”.

W dniu 17 kwietnia 1910 r. świętowanie poszerzenia granic miejskich rozpoczęto uroczystą mszą św. w kościele i nadzwyczajnym zebraniem Rady Miejskiej. Trzy lata później, zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 1913 r. mieszkańcy gmin przyłączonych wybrali jednastu przedstawicieli – radców do Rady miasta Krakowa. W ten sposób obszar miasta Krakowa powiększył się po przyłączeniu gmin z 6,88 km² (z Błoniami) do 36,65 km², tj. o 29,77 km². Natomiast ludność wzrosła z 103 092 mieszkańców (według spisu z 1910 r.) do 137 592 mieszkańców tj. o 1/3.

(cdn)

Piotr Tumidański

Kurier Zwierzyniecki

